

ומשינין: **הכי השתא**, וכי הנידון דומה לראיה!?

התב, אותה שפחה לא לעבד חזיא [היתה ראויה] משום חצי חירות שבה, ואף לא לבן חורין חזיא, משום חצי השפחות שבה, ולכן מועדת היא לזנות, וכופין את רבה לשחררה.

אבל **הבא**, דבסתם שפחה עסקינן המותרת לעבד כנעני ולעבד עברי, הרי אפשר לו לאדון, דמיהר לה לעבדיה [ליחד אותה לעבדו], ועל ידי כך מנטר לה, שומר אותה מזנות.

וכיון שאפשר למונעה מעבירה בלא שישחררנה, לא הותר איסור העשה לשחררה.

גופא: אמר רב יהודה אמר שמואל: כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר "לעולם בהם תעבדו".

מיתבי מברייתא ששינינו בה:

מעשה ברבי אליעזר שנכנס בבית הכנסת להתפלל, ולא מצא עשרה אנשים למנין, ושחרר את עבדו, והשלימו למנין עשרה!

ואם תאמר: הרי מוכח מדין המשנה לקמן דף מא שמשום פריה ורביה משחררין חצי עבד וחצי בן חורין, ולמה הוצרכה הגמרא להביא מדברי יצחק!?

כתבו התוספות לעיל בעמוד א סוף ד"ה כל "משום דאיכא מצוה רבה דלשבת יצרה" [כמבואר במשנה לקמן], ודומה למה שאמרו בברכות מז ב, שמותר לשחרר עבדו כדי להשלים מנין משום ד"מצוה דרבים שאני".

רבינא אמר: כל כי הא גוונא, מודה רב יהודה, שמותר לשחררה. משום שהשחרור נועד למנוע מילתא דאיסורא, שלא תזנה עם בני אדם! וכל שהוא לצורך מניעת עבירה, לא נאסר לשחרר עבד.

ומקשינן: וכי אביי לית ליה הכי, וסבר דאף משום מניעת איסורא לא ישחררנה!?

והאמר רב חנינא בר רב קטינא, אמר רבי יצחק: מעשה באשה אחת, שהיתה חציה שפחה וחציה בת חורין וכפו את רבה לשחרר את חציה הקנוי לו, ועשאה בת חורין לגמרי.

ב-חז

ואמר רב נחמן בר יצחק: מפני מה כפוהו לשחררה? (1)

משום שמנהג הפקר נהגו בה! שהרי נאסרה לישראל מחמת חצי העבדות שבה, ואף לעבד נאסרה מחמת חצי החירות שבה, ואי אפשר היה לייחדה לשום איש, ומתוך כך נהגו בה מעשה הפקר בזנות.

הרי מוכח שאין איסור עשה בשחרורה, כשהוא לצורך מניעת עבירה, וקשיא לאביי!?

1. כתב רש"י: "לאו משום דאיתתא מיפקדא אפריה ורביה"; כוונתו בזה, שבמשנה לקמן מא ב, מבואר, שחצי עבד וחצי בן חורין, משום שאינו יכול לקיים פריה ורביה שהרי כל הנשים אסורות עליו, תיקנו חכמים, שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין; ולזה ביאר רש"י כאן, שבחציה שפחה וחציה בת חורין לא כפו אותה משום פריה ורביה, כי היא אינה מצווה על זה, אלא מעשה היה, ונהגו בה מנהג הפקר; וכל זה מבואר בגמרא לקמן מג ב.

כמאן דאמר שאין בזה, אלא רשות בעלמא היא?!

ולמה הוצרכנו לומר לעיל: "מצוה שאני"? ומשנינן: **לא פלקא דעתך דיסבור כן רבי אליעזר, דהרי תניא בהדיא: רבי אליעזר אומר: "לעולם בהם תעבודו" – חובה היא. ובהכרח ש"מצוה שאני".**(4)

אמר רבה: בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון [בעוון שלשת הדברים הבאים, נענשים בעלי בתים, ויורדים מנכסיהם]:

א. משום **דמפקי עבדיהו לחירותא** [מוציאים את עבדיהם לחירות], ועוברים בכך על איסור עשה של "לעולם בהם תעבודו".

ב. ומשום **דסיירי נכסיהו בשבתא** [בודקים ומסתכלים בשבת בשדותיהם], כדי לעמוד על צרכי השדה.

ג. ועל **דקבעי סעודתייהו בשבתא** [קובעים הם את זמן סעודתם בשבת] **בעידן שהחכם דורש בבי מדרשא**. והיה להם לקבוע את הסעודה קודם הדרשה או אחריה, כדי שלא להפסידה.

הזכר, "כמבואר ביבמות עח ב.

4. הקשה ה"פני יהושע": היות ורבי אליעזר עצמו סובר "לעולם בהם תעבודו" שהוא חובה, אם כן למה הקשתה הגמרא לעיל מדברי שמואל שאמר "עובר בעשה", ולא הקשתה מדברי רבי אליעזר עצמו?! וראה מה שיישב; וראה עוד ב"הגהות וחידישים" הנדמ"ח בסוף המסכת, מה שכתבו עוד אחרונים בזה.

וקשיא, איך עשה כן?! והלא עובר באיסור עשה.

ומשנינן: **מצוה שאני**. שהרי לצורך תפלה בציבור שחררו, וכיון שלדבר מצוה הוה, אינו עובר.(2)

תנו רבנן: כתיב: "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם, והיו לכם לאחווה. והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה, לעולם בהם תעבודו".

ואין בזה משום מצוה, אלא **רשות** היא **דברי רבי ישמעאל**.

כי לפי שאמר הכתוב בשבעה עממין "לא תחיה כל נשמה", הוצרך הכתוב להתיר לנו להחיות את בני התושבים, שנולדו לאב שהוא משאר האומות, ולאם כנענית, ולקנותם לעבדים.(3)

רבי עקיבא אומר: "לעולם בהם תעבודו", חובה היא, והמשחררם מבטל עשה.

ומקשינן: **ודילמא רבי אליעזר ששחרר עבדו כדי להשלים מנין, לא משום ש"מצוה שאני", אלא משום דסבר לה רבי אליעזר**

2. כתב הר"ן [כ ב מדפי הרי"ף ד"ה כל]: משמע שאינו עשה גמור, שהרי אם עשה גמור הוא, איך הותר לעבור על עשה שבתורה משום מצות תפילת בציבור; ויש מתרצים, שלא אמרה תורה "לעולם בהם תעבודו" אלא משום שלא יתן להם מתנת חיים כעין "לא תחנם", וכיון שעושה כן משום מצוה, הרי שאיטנו עושה כן כדי לחון אותם אלא לצורך עצמו הוא עושה, ראה שם.

3. והטעם הוא משום שב"אומות הלך אחר

דאמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: שתי משפחות היו בירושלים:

אחת קבעה סעודתא בשבתא, בזמן דרשת החכם בבית המדרש.

ואחת קבעה את עיקר סעודתא בערב שבת [בליל שבת] משום ביטול בית המדרש ביום. **ישתיהן נעקרו!**

זו משום שקבעה את סעודתה בזמן דרשת החכם; וזו משום שאת עיקר סעודתה היה לה לקבוע ביום, שכבוד יום קודם לכבוד לילה; ואם משום שחששו לביטול בית המדרש, היה להם לקבוע את הסעודה שלא בזמן הדרשה.

אמר רבה, אמר רב: המקדיש את עבדו, שאומר עליו "יהא הקדש" – יצא העבד לחירות.

ומפרשינן: **מאי טעמא, משום שאין להקדיש זה שום משמעות אחרת, מלבד יציאה לחירות –**

שהרי אין לפרש את דבריו שמקדיש את גוף העבד לגבוה, שהרי גופיה דעבד לא קדיש, לפי שאינו ראוי לא למזבח, ולא לבדק הבית.

ואף אין לפרש, שמתחייב להקדיש את תמורת דמי העבד, שהרי לא קאמר "דמי עבדי עלי".

ובהכרח שבכוונתו להוציא את העבד לחירות.⁽⁵⁾ והאי דקאמר לשון "הקדש", "דליהוי עם קדוש" קאמר. שמתכוין להכניסו בקדושת ישראל גמורה על ידי שיצא לחירות, וכמו שנאמר בישראל "כי עם קדוש אתה".

ואין זה דומה למקדיש בהמה טמאה [או כל דבר אחר שאינו ראוי למזבח], שקדושה היא בקדושת דמים. משום שבשאר דברים לא שייך לפרש ד"למיהוי עם קדוש", ולכן חלה בו קדושה לדמיו. אבל בעבד, ששייכת בו קדושת "עם קדוש", אין חלה בו קדושת דמים.⁽⁶⁾

ורב יוסף אמר משמיה דרב: המפקיר עבדו

בבהמה, וזה נעשה על ידי דיבור בעלמא. אבל החזון איש [סימן קמז סק"ט] כתב, שהיות ואמר "יהיה קדוש", מפרשינן לדיבורו שרוצה להפקירו כדי שתוכל לחול בו קדושת "עם קדוש", והפקר הרי חל בדיבורא בעלמא. [ואף שעדיין צריך הוא גט שחרור, מכל מקום ההפקר מכשיר את השחרור, משום שמחמתו כופין את רבו לשחררו, ועדיין צריך עיון בזה]. ויעוין ב"אילת השחר" שהרבה לתמוה על דבריו.

6. נתבאר על פי רש"י; ותוספות פירשו, שגופו

5. וקשה, איך יוצא לחירות בדיבורא בעלמא? והלא אף אם אמר בפירוש "הרי אתה בן חורין" לא מהני כלום, ואף השעבוד הממוני לא פקע בכך, וכדאיתא לקמן מ ב, שדוקא בשטר מהני לשון שחרור.

וצריך לומר, שלשון "הקדש" מועיל יותר להוציאו לחירות, ואין הבעלים יכול לחזור בו, משום דקיימא לן בהקדש: "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי", "פני יהושע".

העולה מדבריו, שחידש כאן רב דין קדושה מיוחד, שחל בעבד דין להתקדש בקדושת ישראל, והוא כעין חלות קדושת קרבן שחלה

איבעיא להו: עבד שפקע קנין הממון שיש לרבו בו, וזכה העבד בעצמו – כגון שהפקירו רבו או הקדישו – האם עדיין הוא צריך גט שחרור, כדי להפקיע ממנו שם עבד לענין האיסור, ולהתירו בבת ישראל?

או דלמא, לא צריך הוא גט שחרור. כי מאחר ואין לרבו רשות בו, ממילא נעשה ישראל לכל דבר.

ופשטינן: תא שמע שהוא צריך גט שחרור, מהא דאמר רב חייא בר אבין אמר רב:

אחד עבד זה שהפקירו רבו, ואחד זה שהקדישו רבו, יצא העבד לחירות. ומיהו,

יצא לחירות! כי מאחר שהפקירו, כבר פקע קניינו ממנו, וזוכה העבד בעצמו, והרי הוא בן חורין.

מאן דאמר בשם רב: "המקדיש עבדו יצא לחירות", כל שכן שיודה רב במפקיר עבדו שיצא לחירות.

אבל **מאן דאמר בשם רב** "המפקיר עבדו יצא לחירות", סבר, שדוקא במפקירו להדיא אמר רב כן, אבל במקדיש לא אמר כן, משום שאין הכרח שכוונת רבו להוציאו לחירות, דדלמא כוונתו להקדש ממש, ולהתחייב את דמי העבד לגבוה, קאמר. (7)

ונראה מדבריו דאף יאסר בהנאה, ודלא כתוספות.

ולא נתבאר בדבריו, למה לא מפרשינן דהקדיש את קנין הממון שבו. אלא שהר"ן השלים בזה, שכשמקדיש את העבד, מסתמא רוצה להקדיש את כל הקניינים שיש לו בו, וכיון שאת זה אינו יכול לעשות, כאמור, מפרשינן לדבריו שכוונתו לקדושת "עם קדוש".

7. ומלשון הגמרא נראה, דאם יאמר בפירוש "למיהוי עם קדוש", דליכא למיתלי בדמי, לכולי עלמא יוצא לחירות. וכן כתב החזון איש [סימן קמז סק"ג].

והקשה ב"אילת השחר", שהרי לדעת רב מפורש ברש"י לקמן, שאף אם יקדישם בפירוש לדמיהם, תחול בגופם קדושת עם קדוש, כי היות ושייך שיתפס קדושה בגופם, הרי היא חלה, אף שהוא לא הקדיש אלא לדמיהם. ואם כן, אמאי פליג רב יוסף, והלא אף הוא מודה דשייכא בהו קדושת "עם קדוש" היכא שיאמר כן בפירוש, ולמה לדבריו לא תפסי קדושה זו אף במקום שמקדיש לדמיו!?

אינו קדוש להאסר בהנאה, כמו בהמה טמאה שהוקדשה לבדק הבית.

ו"לדמי" – היינו, שימכר ויפלו דמיו להקדש – הרי לא על דעת כן הקדיש, אלא את גופו הקדיש. וכיון שאין גופו קדוש בקדושת הקדש, בהכרח ד"למיהוי עם קדוש" קאמר.

ולא נתבאר בדבריהם, אמאי לא תפסה בגופו קדושת בדק הבית ויאסר בהנאה, ומאי שנא מהמקדיש בהמה טמאה?

וב"חידושים מכתב יד" פירש, שאין קדושה נתפסת בגופו של אדם, ואפשר דהמקור לזה הוא מדפרט הכתוב בהקדש בהמה טמאה ובתים, ולא פירט בו עבדים.

עוד כתב בשם הרמ"ה, שדוקא בדבר ששייך גופו לגמרי למקדיש תפסי קדושה בגופו, אבל עבדים אין שייך גופם לאדון לגמרי, שהרי אין יכול לכלותם.

והרמב"ן פירש, ד"גופו לא קדיש", היינו דקנין האיסור של העבד לא נקנה להקדש, כיון שאינו קנין ממוני, ואין יד להקדש בדק הבית אלא בקנייני ממון. אכן בקנין הממון שבעבד שפיר שייך בו בעלות של הקדש בדק הבית.

צריך הוא עדיין גט שחרור, להכניסו בקדושת ישראל.

וכן היא שיטת רב. אבל שמואל סבר: אין צריך גט שחרור, ודריש כן מ"עבד איש": עבד שאין לרבו רשות עליו, אינו קרוי "עבד", כמובא לעיל.

אמר רבה: ומותבינן אשמעתין. מקשים אנו על שמועתנו בשם רב "המקדיש עבדו יצא לחירות", מהא דתניא:

המקדיש את כל נכסיו, והיו בהן עבדים, נעשה העבד קדוש לדמיו, ואין הגזברים רשאים להוציאין לחירות.

ואף שכל עבד קונה את עצמו על ידי שנותן כסף לרבו [ומצינו שיהיה לעבד כסף משל עצמו, כגון שנתן לו אדם כסף, על מנת שלא יהיה לרבו רשות בכסף זה], ויוצא בכך לחירות, עבד זה שהוקדש לדמיו, אין

הגזברים רשאים לשחררו בכסף, ומשום שאין גופו קנוי להקדש, אלא דמיו בלבד, ורק הבעלים על גופו של העבד יכול לשחררו.⁽⁸⁾

אבל מוכרים הגזברים אותן עבדים שקדשו לדמיהם, לאחרים, ובכך הם מתחללים מקדושתם.

ואותן אחרים שלקחום מהקדש, אם ירצו, הרי הם מוציאין אותן לחירות.

רבי אומר: אומר אני, אף הוא [העבד עצמו] נותן להקדש את דמי עצמו, ויוצא לחירות. מפני שהגזבר הרי הוא כמוכרו את העבד לו [לעבד עצמו]. וכשם שהוא יכול למוכרו לאחרים בדרך מקח, אף יכול למכור לעבד את עצמו בדרך מקח, ולא בדרך שחרור.

הרי מוכח, שאין העבד משתחרר על ידי

8. רש"י. והרבו הראשונים לתמוה בדבריו, דאם כן איך יכולים אחרים שקנו מהקדש לשחררו? והלא אם להקדש אין קנין בגופו, אף לאחרים שקנו מהם אין קנין בגופם.

וכתב הרמב"ן, דאפשר שנתנו הבעלים הראשונים רשות לפודים מיד הקדש, לזכות את גוף העבדים. שמאחר שנסתלקה רשות הראשונים מהעבד, יכול אחר לזכות בו. ודמיה למוכר עבדו לגוי, שאין לגוי בו קנין איסור, ומכל מקום, אם חזר הגוי ומכרו לישראל אחר, קונה הישראל קנין גמור בעבד, ויכול לשחררו. ואף שבא מכח הגוי, עדיף הוא ממנו.

ובראשונים הובאו דברי בעל המאור שפירש, דחכמים סוברים דאין כסף גומר בעבדים [כלומר, אין העבד יוצא לחירות בנתינת כסף לרבו, ונחלקו בזה תנאים לקמן לט ב], ואכתי

צריך גט שחרור. והגזברים אינם יכולים לשחררו, כיון שאין להם יד בנכסי הקדש אלא למכור, אבל לא לתתם במתנה, ושחרור הרי הוא כמתנה.

ורבי סבר, דכסף גומר בעבדים, ועצם נתינת הכסף מוציא את לחירות ואין צריך גט שחרור. ויש כח ביד הגזברים לשחרר באופן זה, משום שהוא דרך מכירה.

והרמב"ן כתב, דלכולי עלמא כסף גומר בעבדים, אלא דחכמים סוברים, שכשם שאין הגזברים משחררים בשטר, כן אינם יכולים לשחרר בכסף, משום דאיתקש יציאות להדדי, וכל שאינו משתחרר בשטר, אף אין משתחרר בכסף.

ומעין זה הובא ב"חידושים מכתב יד" בשם רבינו יונה, אלא שלא כתב כן משום היקש, אלא

שהקדישו רבו, אלא נעשה קדוש לדמיו. וקשיא לרב דאמר "יצא לחירות"⁽⁹⁾.

ומשנינן: וכי מתניתא קא רמיית עליה דרב [מברייתא מקשה אתה על רב]?!⁽⁹⁾

והרי רב תנא הוא, ופליג על התנא דברייתא, וסבר שאין העבד נעשה קדוש לדמיו, אלא יוצא לחירות.

תא שמע להקשות על רב מהא דתניא:

כתיב: "אך כל חרב אשר יחרים איש לה", מכל אשר לו, מאדם עד בהמה

ומפרשינן: "מאדם" — אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים. שאם הקדישם, הרי הם קדושים בקדושת דמים לבדק הבית.

וקשיא לרב שאמר אינם קדושים.⁽¹⁰⁾ ובוזה

לא מצינו לתרץ שרב תנא הוא ופליג על ברייתא זו, שהרי מקרא דרשינן כן.⁽¹¹⁾

ומשנינן: הכא במאי עסקינן, דאמר "לדמי". שלא הקדישו סתם, אלא שנדר האדון במפורש, ואמר: דמי עבדי, עלי! שמתחייב לשלם את דמי העבד להקדש, ותו לא.⁽¹²⁾

ותמהה הגמרא על התירוץ:

אי הכי, אידך ברייתא דמקדיש עבדו — שהקשינו ממנה לעיל על רב — נמי נתרץ כן?! ונפרש שאותה ברייתא עוסקת בכגון שלא הקדיש את העבד עצמו, אלא נדר "הרי עלי דמיו".

ודחינן: אי אפשר להעמיד את הברייתא ההיא באומר "דמי עבדי עלי". דאי הכי, הא דקתני "אין הגזברים רשאים להוציאן לחירות", תיקשי: גזברין, מאי

שהם שייכים אף בעבדים, שהרי הוא כנותנם במתנה לכהנים, צריך לומר, דמדכתיב בסיפא דקרא "כל חרם קדוש הוא לה", מרבינן עבדים אף לחרמי בדק הבית, וריבויא ד"מאדם" קאי גם כן עליהם. רמב"ן.

11. וקשיא, הא לשון "חרם" לא מתפרש דליהוי עם קדוש, ורק בלשון הקדש שייך לפרש כן. ויש לומר, דאף "חרם" לשון שחרור הוא. שאוסר את העבד לכל העולם כחרם, שלא יהא שום אדם רשאי לעבוד בו עבודת עבד. ואף הוא לשון "הפקר", שמפקיר זכותו ממנו. רמב"ד.

ואף התוספות הקשו כן לשיטת רש"י, מיהו על פי דרכם כתבו דלא קשיא, שלא בא להוכיח מחרמים אלא ששייך שתתפס בגופם של עבדים קדושת בדק הבית לאוסרם בהנאה.

12. רש"י. ותוספות והראשונים פירשו, שמקדיש

מסברא, שאין הגזברים ממונים אלא למכור, אבל אין להם יד לשחרר [וכסף הגומר בעבדים, בתורת שחרור הוא, ולא מכירה]. ותוספות כתבו, שאיסורו הוא משום דנראה כמזולזלים בנכסי הקדש.

9. והקשה הרשב"א לפירוש רש"י בסוגיין, דסברת רב שייכא רק היכא שהקדיש את העבד בפני עצמו, אבל אם הקדישו בכלל שאר נכסיו, הרי בין כך אין כונתו בהקדש הכללי לקדושת עם קדוש, אלא להקדש סתם, ומהיכי תיתי דכלפי העבד כונתו שונה.

ולדרך ה"פני יהושע" בדעת רש"י [הובאה בהערה 5 לעיל], יש ליישב, דאף דהקדיש את העבד בכלל נכסיו, כונתו שתחול על כל דבר הקדושה השייכת בגופו.

10. ואף שהכתוב מדבר בחרמי כהנים, ופשיטא

עבדתייהו!⁽¹³⁾ וכי מה ענין גזברים לכאן?! והלא אין להקדש שום זכיה בגוף העבד, אלא תביעת ממון של דמי העבד בלבד יש לו על הבעלים, ותו לא.

ותו, מעוד סיבה מוכרחים אנו לומר שלא מדברת הברייתא בנודר להקדש את דמי העבד, דהא קתני **"אבל מוכרין אותן לאחריהם, ואחריהם מוציאין אותן לחירות"**. ואם מדברת הברייתא באומר "דמי עבד עלי", תיקשי, **"אחריהם, מאי עבדתייהו!?"** הלא אין להם לאחריהם שום זכיה בעבד, שהרי אף להקדש לא היה בהם כלום.

ותו, מעוד סיבה לא ניתן להעמיד את

הברייתא בהכי, שהרי קתני: **"רבי אומר: אומר אני, אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא, מפני שהוא כמוכרו לו"**. ואי מיירי בנתחייב לדמי העבד, מאי **"מפני שהוא כמוכרו לו"**? והרי לא זכה ההקדש בעבד, ועדיין ברשות רבו הוא, ואיך יכול הגזבר למכור את העבד לעצמו.⁽¹⁴⁾

תא שמע להקשות על רב מהא דתניא:

המקדיש את עבדו, אותו העבד עושה במלאכתו, ואוכל למחייתו ממעשה ידיו.

ולאו מעילה היא, משום שאין מעשה ידיו של העבד שייכים להקדש. לפי **שלא הקדיש**

את דמי העבד לכשימכר.

ויעוין ב"חידושים מכתב יד" בשם רבינו יונה, שרב לשיטתו בזה, הסובר: אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.

עוד כתב, שאין מקדיש את הדמים, אלא את העבד לדמיו, והיינו כמקדיש דקל לפירותיו, דחשיב דבר שבא לעולם.

להקדש, כמו המקדיש קרקע ובהמה טמאה. ויש לתרץ, דכיון ששייך בגופו לשון קדושה במשמעות "עם קדוש", אף כשמקדישו לדמיו, חלה עליו קדושת הגוף. וכדקיימא לן: המתפיס תמימים לבדק הבית, אין יוצאין מידי מזבח! כלומר, כל דבר שייכת בו קדושת הגוף, הרי היא תופסת בו אף כשהקדישו רק בקדושת דמים, רש"י.

והקשו תוספות, והלא אף דקדושים למזבח, מכל מקום דמיהם גם כן מוקדשים לבדק הבית, וצריך לפדותם ויפלו דמיהם לבדק הבית, ורק אחר כך מקריבם למזבח. ואם כן, אף דבגוף העבד חיילא קדושת עם קדוש, מכל מקום דמיו קדושים לבדק הבית.

וביאר ב"תורת גיטין" בדעת רש"י, שדוקא במתפיס תמימים לבדק הבית כן הוא, משום שאפשר למוכרם לאחריהם עם קדושת גופם. מה שאין כן בעבדים, כיון שנתפס גופם בקדושת ישראל, שוב אינו בר מכירה, שהרי אין דמים לבן חורין, הלכך לא תופסת בדמיהם בעלות בדק הבית.

13. רש"י. ותוספות על פי דרכם [הובאה בהערה 12] פירשו, דפריך "גזברים מאי עבדתייהו" למוכרם לאחריהם?! והלא זה שהקדישו לדמיו הוא יפדנו, ויהיה העבד שוב שלו.

ויעויין במהרש"א שנתקשה בדבריהם, ופירשם על דרך הרמב"ן, שמאחר ואין לו להקדש אלא קנין ממון בלבד, ואין קנוי לו קנין האיסור, אין לגזבר כח לשחרר את האיסור שבו, וכן אין האחרים שקנו מיד ההקדש יכולים לשחררו.

14. ואם תאמר, לוקמה כגון שאמר הרי הוא קדוש לדמיו, שהוא קדוש להמכר, ושיפלו דמיו